

Nr 6.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående upplåtande av lägenheter från förra militiebostället Västerlösa nr 6 Kornettsgård och förra häradsskrivarbostället Västerlösa nr 7 Södergård i Östergötlands län; given Stockholms slott den 19 december 1913.

Under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen medgiva,

dels att de till förra kornettbostället 1 mantal Västerlösa nr 6 Kornettsgård och förra häradsskrivarbostället 1 mantal Västerlösa nr 7 Södergård i Västerlösa socken av Östergötlands län hörande lägenheterna England, Norrland med Fridhem, Tegelbacken, Tegelkullen eller Hagstugan och Karlsborg ävensom fem med nr I—V betecknade områden må var för sig med i statsrådsprotokollet angivet område från egendomen upplåtas enligt kungörelsen den 17 oktober 1913 angående grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från vissa kronoegendomar och med iakttagande av de i kungl. brevet till domänstyrelsen samma dag meddelade närmare bestämmelser i fråga om tillämpningen av berörda grunder samt med förbehåll om rätt för lägenheten Tegelkullen eller Hagstugan till fri utfartsväg över den lägenheten Tegelbacken tillagda ägofiguren nr 48 a;

dels ock att ett till egendomen hörande, ägofigurerna nr 1—5 omfattande område om 1 hektar 35.6 ar må försäljas till handlanden Axel Larsson mot en köpeskilling av 13,500 kronor att kontant erläggas vid tillträdet och under villkor i övrigt:

att området får tillträdas den 14 mars 1915,

att köparen skall vara pliktig att i gränsen mellan området och egendomens övriga mark uppsätta och för framtiden underhålla lämpligt stängsel; samt

att köparen skall bestrida alla med områdets avskiljande samt med köpet och dess lagfarande förenade kostnader.

De till ärendet hörande handlingar och karta skola Riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kungl. Maj:t förbliver Riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Alfred Petersson.

*Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 19 december
1913.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern STAAFF,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena greve EHRENSVÄRD,
Statsråden: PETERSSON,
SCHOTTE,
BERG,
BERGSTRÖM,
friherre ADELSWÄRD,
PETRÉN,
STENSTRÖM,
LARSSON,
SANDSTRÖM.

Departementschefen, statsrådet Petersson, anförde vidare:

Vid en under år 1912 hållen uppskattningsförrättning för förnyad utarrendering från den 14 mars 1915 av under ett arrende upplåtna förra kornettbostället 1 mantal Västerlösa nr 6 Kornettsgård och förra häradsskrivarbostället 1 mantal Västerlösa nr 7 Södergård i Västerlösa socken av Östergötlands län, vilken arrendeegendom nu lämnar 2,000 kronor i årligt arrende, hava uppskattningsmännen väckt förslag om försäljning av vissa lägenheter från egendomen.

Domänstyrelsen har i skrivelse den 15 februari 1913 underställt det väckta förslaget Kungl. Maj:ts prövning och därvid överlämnat instrumentet över berörda förrättning samt övriga ärendet tillhörande handlingar, däribland en av extra lantmätaren J. Stånggren år 1911 över egendomen upprättad karta med tillhörande handlingar.

Av handlingarna inhämtas, bland annat, följande.

Ifrågavarande egendom, som är belägen 0.9 mil från Bankebergs järnvägsstation och 2 mil från Linköping samt i omedelbar närhet av Västerlösa station å järnvägen Väderstad—Skänninge—Bränninge, innehåller en sammanlagd areal av 146 hektar 12.1 ar, varav 89 hektar 76 ar tomt och åker, 3 hektar 18.6 ar äng, 50 hektar 85.1 ar avrösningsjord samt 2 hektar 32.4 ar impediment. Egendomen har undergått laga skifte.

För beredande av egna hem hava uppskattningsmännen, delvis med anledning av inkomna framställningar, föreslagit, att följande till bostadslägenheter lämpliga områden måtte avskiljas från egendomen och försäljas, nämligen:

L ä g e n h e t e n s		Ägofigurer å kartan	Areal hektar	Salu- värde kronor	Arrende- värde kronor
namn eller beteckning å kartan	innehavare				
<i>Lägenheter med kronan tillhöriga hus.</i>					
England		94—102, av 87	1.668	1,450	30
Norrland med Frid- hem	Husen å Fridhem ägas av arbetaren Joh. Pettersson	88—93, 109, av 86, av 100 a	2.647	1,720	40
<i>Lägenheter med innehavarna tillhöriga hus.</i>					
Tegelbacken	G. A. Borg	42, 48 b, av 33, av 48	0.225	135	10
Tegelkullen eller Hagstugan	A. Tell	45—47, 48 a, av 43, av 44, av 48	0.284	165	10
Karlsborg	Karl Mellberg	13—15	0.228	110	5
<i>Obebyggda lägenheter.</i>					
I	—	av 32, av 33	0.388	230	10
II	—	av 32, av 33	0.345	205	10
III	—	av 33	0.310	185	10
IV	—	av 33, 33 a	0.141	75	5
V	—	av 33	0.134	80	5

Av de bebyggda lägenheterna äro Tegelbacken och Tegelkullen eller Hagstugan belägna nära Västerlösa järnvägsstation och de övriga 2 till 3 kilometer därifrån. De obebyggda lägenheterna äro belägna invid nyssnämnda järnvägsstation. Lägenheterna Karlsborg och Fridhem ligga inom Södergårdens område, de övriga inom Kornettgårdens.

Handlanden Axel Larsson i Västerlösa har anmält sig såsom köpare av det med ägofigurerna nr 1—5 å kartan utmärkta område, som utgöres av den till Kornettgården hörande gårdsplanen och trädgården samt en åkerremsa. Å detta område finnas förutom en handelsbod, som äges av Larsson, följande kronan tillhöriga byggnader, nämligen boningshus, vedbod, magasin, källare och bykstuga, vilka hus till följd av bostälernas gemensamma utarrendering ej varit behöfliga för gårdens skötsel utan under flera år förhyrts av Larsson. Området, som innehåller en areal av 1 hektar 35.6 ar, har saluvärderats till 7,285 kronor, varav belöper på jorden 2,035 kronor, beräknat efter 1,500 kronor för hektar, och för kronans åbyggnader 5,250 kronor. Då bortförandet av handelsboden från ifrågavarande område vore förenat med stora kostnader, har Larsson förklarat sig villig erlægga en köpeskilling av 13,500 kronor för området i det skick, detsamma befinner sig. Uppskattningsmännen hava, ehuru nådiga brevet till domänstyrelsen den 31 december 1909 angående bestämmelser att lända till efterrättelse i fråga om egnahemsupplåtelser från vissa kronoegendomar i detta fall syntes ej äga tillämpning, likväl, då Larsson till följd av lägenhetens belägenhet nära järnväg erbjudit ett högt pris för densamma, hemställt, att Larssons ansökning måtte vinna bifall. Uppskattningsmännen hava därvid framhållit, att, även om lägenheten skulle bibehållas och boningshuset med stora kostnader ändras till arbetarbostad, vartill den dock ej lämpade sig, en del av de av uppskattningsmännen för en ny arrendeperiod föreslagna nybyggnaderna, som utgjordes av en arbetarbostad för tre familjer jämte uthus, en tvättstuga och ett magasin för en beräknad kostnad av tillhoppa 8,500 kronor, i alla fall skulle bliva erforderliga under kommande arrendeperiod. På grund härav syntes det uppskattningsmännen vara för staten vida fördelaktigare, om lägenheten försåldes till det erbjudna priset och de härovan nämnda nybyggnaderna komme till stånd.

Kungl. Maj:ts befallningshavande har förklarat sig icke hava något att erinra mot uppskattningsmännens förslag till avsöndring för bildande av egna hem av här ovan först uppräknade 10 lägenheter. Kungl. Maj:ts befallningshavande har emellertid ifrågasatt, huruvida icke även ägofigurerna nr 40 och 41 å kartan med undantag av nödiga vägar

skulle kunna uppdelas i 7 à 8 tomter och försäljas till egna hem, särskilt med fästet avseende å områdets belägenhet i närheten av järnvägsstation. Enligt vad Kungl. Maj:ts befallningshavande under hand inhämtat, hade uppskattningsmännen icke föreslagit uppdelning av nämnda område på grund därav, att de å egendomen nyuppförda ladugårds- husen vore avsedda och fullt tillräckliga för fastigheterna med deras ursprungliga åkerareal.

Beträffande den av handlanden Larsson gjorda framställningen att få inköpa förenämnda område om 1 hektar 35.6 ar har Kungl. Maj:ts befallningshavande på de av uppskattningsmännen anförda skäl och då den av Larsson erbjudna köpeskillingen väsentligen överstege det av uppskattningsmännen beräknade värdet tillstyrkt bifall till samma framställning.

I anledning av sistberörda framställning har domänstyrelsen meddelat, att, enligt vad styrelsen under hand inhämtat från domänintendenten i länet, det område, Larsson önskade inköpa, varit, såsom obehövt, uthyrt under nära 60 år eller allt sedan ifrågavarande bägge hemman upplåtits under ett arrende. Larsson hade innehaft detsamma under 26 år mot en årlig avgift till egendomens arrendator av 450 kronor under de första åren, vilken summa sedermera ökats till 600 kronor och nu utgjorde 800 kronor. Under alla dessa år hade Larsson disponerat hela lägenheten utom under de sista, då arrendatorn förbehållit sig övre bottnen i spannmålsboden och del i tvätthuset, antagligen för att kunna vid uppskattningen visa, att dessa hus vore för egendomen behövliga.

Domänstyrelsen, som förklarar sig ej kunna finna vad av Kungl. Maj:ts befallningshavande ifrågasatts rörande ytterligare upplåtelse utöver de av uppskattningsmännens föreslagna förtjäna avseende, har tillstyrkt bifall till uppskattningsmännens förslag allenast med den ändring, att ägofiguren nr 48 a borde tilläggas lägenheten Tegelbacken, vars innehavare borde tillförbindas att å sagda område lämna fri utfartsväg för lägenheten Tegelkullen. Styrelsen har ytterligare betonat den av uppskattningsmännen framhållna ekonomiska fördelen för kronan, som den föreslagna försäljningen till handlanden Larsson av förenämnda område om 1 hektar 35.6 ar med därå befintliga byggnader enligt styrelsens mening otvivelaktigt innebure.

I en till jordbruksdepartementet den 17 mars 1913 inkommen skrift har egendomens nuvarande arrendator A. Th. Lorin motsatt sig den ifrågasatta försäljningen av förenämnda bostadshus, magasin och källare till handlanden Larsson. Lorin har därvid framhållit, att genom försälj-

ning av nämnda bostadshus samt av två torplägenheter (England och Norrland) egendomen komme att berövas sex bostadslägenheter för arbetare. Visserligen begagnades ej nu bostadshuset till arbetarbostäder, enär det redan före hans tillträde till arrendet varit uthyrt, men i stället hade han själv måst hyra bostäder åt sitt arbetsfolk. Uppförandet på sätt uppskattningsmännen föreslagit av en arbetarbostad för tre familjer såsom ersättning härför vore alldeles otillräckligt för gårdens behov.

För egen del ansluter jag mig till domänstyrelsens nu ifrågasvarande förslag beträffande lägenhetsupplåtelse. Överflyttandet av ägofiguren 48 a från lägenheten Tegelkullen till lägenheten Tegelbacken torde icke utöva inverkan på dessa lägenheters saluvärden, enär nämnda ägofigur utgöres av en väg och innehåller en areal av allenast 50 kvadratmeter.

*Departements-
chefen.*

Kungl. Maj:ts befallningshavandes uttalande därom, att jämväl någon ytterligare mark möjligen vore lämpad att upplåtas till egna hem, synes mig visserligen förtjänt av beaktande. Att redan nu, innan något behov yppat sig, upplåta ännu flera lägenheter invid Västerlösa station synes emellertid icke böra ske. Däremot torde det befinnas fördelaktigt att från det gemensamma arrendet undantaga något område i närheten av stationen och utarrendera detta på kortare tid för att därigenom bereda tillfälle att vid behov framdeles kunna fortsätta med lägenhetsupplåtelse därstädes.

Att av skäl, som arrendatorn anført, bibehålla handelslägenheten i kronans ägo synes mig icke lämpligt, helst uppskattningsmännen upplyst, att boningshuset icke ägnar sig till arbetarbostäder.

Jag hemställer därför, att Eders Kungl. Maj:t måtte i proposition föreslå Riksdagen medgiva,

dels att lägenheterna England, Norrland med Fridhem, Tegelbacken, Tegelkullen eller Hagstugan och Karlsborg ävensom de med nr I—V betecknade områdena må var för sig med av domänstyrelsen föreslaget område från egendomen upplåtas enligt kungörelsen den 17 oktober 1913 angående grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från vissa kronoegendomar och med iakttagande av de i nådiga brevet till domänstyrelsen samma dag meddelade närmare bestämmelser i fråga om tillämpningen av berörda grunder samt med förbehåll om rätt för lägenheten Tegelkullen eller Hagstugan till fri utfartsväg över den lägenheten Tegelbacken tillagda ägofiguren nr 48 a;

dels ock att förenämnda till egendomen hörande, ägofigurerna nr 1—5 omfattande område om 1 hektar 35.6 ar må försäljas till hand-

landen Axel Larsson mot en köpeskilling av 13,500 kronor att kontant erläggas vid tillträdet och under villkor i övrigt:

att området får tillträdas den 14 mars 1915,

att köparen skall vara pliktig att i gränsen mellan området och egendomens övriga mark uppsätta och för framtiden underhålla lämpligt stängsel; samt

att köparen skall bestrida alla med områdets avskiljande samt med köpet och dess lagfarande förenade kostnader.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställen behagade Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnade, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga . . . till detta protokoll utvisar, skulle avlåtas till Riksdagen.

Ur protokollet:

Curt Rohlieb.
